

A Fővárosi Ítéltábla a Dávid, Stanka, Szikla Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Stanka Gergely ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek – az SBGK Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bajkai István ügyvéd) által képviselt Magyar Állam alperes ellen általános szerződési feltétel tisztességtelenségére vonatkozó vélelem megdöntése iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2014. szeptember 18. napján meghozott 3.G.43.467/2014/8. számú ítélete ellen a felperes részéről 11. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 1.270.000 (egymillió-kétszázhetvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes a 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Törvény) 6. §-a alapján előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, hogy a keresetlevél mellékletét képező kivonatban szereplő szerződési feltételek tisztességesek, ezért érvényesek.

A felperes indítványozta, hogy a bíróság a kereseti kérelem érdemi elbírálását megelőzően a Pp. 155/B. § (2) bekezdése alapján a per tárgyalásának felfüggesztése mellett a Törvény és a 2/2014. PJE határozat 2. pontja Alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésben ütközésének megállapítása érdekében kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását, és a Törvény, valamint a 2/2014. PJE határozat hatálybalépésének időpontjára visszamenőleges hatállyal történő megsemmisítését, valamint jelen peres eljárásban történő alkalmazásának kizárását. Előadta, hogy a Törvény sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, C) cikkét, E) cikkét, M) cikkét, Q) cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, XII. cikk (1) bekezdését, XIII. cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését és a 26. cikk (1) bekezdését, így a normavilágosság, a jogbiztonság, a jogállamiság és hatalommegosztás, a szerződési

szabadság, a tisztességes eljáráshoz való jog, a jogorvoslathoz való jog, a tulajdonhoz való jog, a vállalkozáshoz való jog, továbbá a bírósághoz fordulás jogának és a joggal való visszaélés tilalmának elvét.

Kérte a Törvény rendelkezéseinek mellőzését és másodlagosan az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését arra tekintettel is, hogy a Törvény sérti az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkét, valamint az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 1. cikkét. Arra hivatkozott, hogy a Törvény sérti a tisztességes eljáráshoz való jog, a tulajdonhoz való jog és a visszamenőleges jogalkotás tilalmának elvét.

A felperes kérte, hogy a bíróság kezdeményezzen az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtt előzetes döntéshozatali eljárást annak tisztázása érdekében, hogy a Törvény rendelkezései mennyiben felelnek meg az uniós jognak, illetve hogy a törvényi vélelem vonatkozásában mi ez uniós joggal összhangban álló értelmezés, valamint hogy a vélelem milyen hatást gyakorol a tőke szabad áramlására.

Hivatkozott arra, hogy a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 1. cikk (2) bekezdése kizárja a tisztességtelenség vizsgálata köréből azokat a szerződési feltételeket, amelyek kötelező érvényű törvényi rendelkezéseket tükröznek. Ez összeegyeztethetetlen a Törvény szerinti szabályozással, ugyanis nem lehetséges, hogy egy kötelező jogszabálynak megfelelő szerződési feltétel további tisztességtelenségi vizsgálat tárgya legyen. Az RWE ügyben (C-92/11.) az EUB kimondta, hogy ha egy adott specifikus szerződés valamely feltételére a jogalkotó kötelező érvényű jogszabályt alkotott, akkor e szabály megalkotása során nyilvánvalóan számba vette a felek jogait és kötelezettségeit, az adott szerződés jellegzetességeit, és úgy alkotta meg a szabályt, hogy az biztosítsa azt az egyensúlyt, amit a tisztességtelenség tesztje megkövetel. A Törvény szerinti tisztességtelenségi vélelem azonban semmilyen relevanciát nem tulajdonít annak a körülménynek, hogy a kérdéses szerződési feltétel megfelelt a mindenkorin kögens szabályozásnak. Az EUB gyakorlata az ilyen szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálatát kizárja, ezért a Törvény által megállapított vélelmet a bíróságnak figyelmen kívül kell hagynia.

A tisztességtelenség általános kritériumait az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése határozza meg, amelyet formai kritériumként az 5. cikkben foglalt transzparencia követelménye egészít ki. A transzparencia mint formai (eljárási) kritérium élesen különválasztandó a tisztességtelenség anyagi jogi feltételeitől. Az Irányelv melléklete példálózó jelleggel felsorolja a tisztességtelennel tekintendő szerződési feltételek főbb típusait, így egyebek mellett az egyoldalú szerződésmódosítás esetét is, azonban azt a 2.b. pontban írt feltételek fennállása esetében nem zárja ki. Ezek szerint nem tisztességtelen az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító szerződési feltétel, ha okszerű indokon alapul, a fogyasztót előzetesen értesítik, illetve a fogyasztót felmondási jog illeti. A transzparencia követelményének értelmezése során az EUB az RWE ügyben hozott ítéletében kifejtette: a transzparencia célja a fogyasztó megfelelő tájékoztatása annak érdekében, hogy megalapozott döntést tudjon hozni a szerződés megkötéséről. Az ítélet szerint a tájékoztatás elvárt szintje az adott ügy és a termék vagy szolgáltatás

sajátos körülményeitől függ. A transzparencia követelményének nem feltétele tehát, hogy a fogyasztó a szerződéskötés pillanatában pontosan és számszerűsíthető módon előre lássa, hogy milyen mértékben és összegben kerülhet sor a szerződéses terhei változására. Tény, hogy a Magyar Állam a transzparencia követelményét a Bizottság felszólítására, kötelezettségszegési eljárás megindítása miatt ültette át a hazai jogba. A Törvény ennek ellenére nem tesz megkülönböztetést a 2009. május 22. előtt és után alkalmazott szerződési feltételek vizsgálata tekintetében, és ugyanazt a feltételrendszert rendeli alkalmazni a 4. § (1) bekezdése szerint, amely az a) és e) pontban a transzparencia követelményét tartalmazza. A Kúria tévesen foglalt állást a 2/2014. PJE határozatban, amikor arra következtetett, hogy jogértelmezéssel megteremthető a transzparencia követelményének alkalmazhatósága a 2009. május 22. előtt kötött szerződések esetében. Ezt támasztja alá az is, hogy a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indított a Magyar Állam ellen, hiszen ha a transzparencia 2009 előtt is a magyar jog része volt, akkor annak hiányára alapítottnak nem lehetett volna kötelezettségszegési eljárást indítani. Azzal, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti kritériumokat a 2009 előtti szerződésekre is alkalmazni kell, a Törvény sérti az uniós jog azon szabályát, amely szerint az Irányelv horizontális közvetlen hatályának hiányában az Irányelv rendelkezéseire a tisztességtelenség megállapítása közvetlenül nem alapítható.

A Törvényben felállított vélelem sérti továbbá az ún. „minimál jogharmonizáció” elvét is, mert amellett, hogy az Irányelvhez képest szigorúbb fogyasztóvédelmi rendelkezéseket tartalmaz, sérti a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmának elvét. A vélelem sérti továbbá az Irányelv 5. cikkét, mert azt az EUB sem értelmezi úgy, hogy az átláthatóság és egyértelműség követelménye csak akkor teljesülne, ha a szerződés olyan képletet tartalmazna, amely alapján az ok-listában rögzített körülmények változása esetén a szerződés módosításának mértéke kiszámítható lenne. A Törvény 4. § (1) bekezdése ellentétben áll a tőke szabad áramlása keretében védendő tulajdonhoz való joggal és a letelepedés szabadságával.

A felperes az általa alkalmazott szerződési feltételek Törvény szerinti vizsgálata körében előadta, hogy az egyoldalú módosítás lehetőségét biztosító kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát a Törvény szerinti kritériumok alapján nem lehet elvégezni, mivel azok kógens törvényi rendelkezést tükröznek vissza. A 2009. május 22-ét megelőző időszakban kötött szerződések esetében kizárólag a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 209. §-a szerinti egyensúly vizsgálható, mivel a transzparencia követelményét csak ezt követően ültette át a jogalkotó a hazai jogba.

Rámutatott, hogy a Törvény által felállított eljárási rend nem értelmezhető úgy, hogy a bíróság kizárólag az adott kikötés egészének tisztességtelenségéről lenne jogosult dönteni. Amennyiben a tisztességtelenség csak a feltétel egy jól elkülönülő része tekintetében állna fenn, úgy a bíróságnak csak az adott részlet tekintetében kell megállapítania a tisztességtelenséget. Nem zárható ki az sem, hogy a bíróság a C-26/13. számú, Kásler ügyben hozott uniós ítélet által is megerősített elvnek

megfelelően az esetlegesen tisztességtelen fordulatot a nemzeti jog diszpozitív, vagy kógens rendelkezésével helyettesítse. Kérte, hogy az eltérő jogszabályi háttérre tekintettel a bíróság a 2009. május 22-i időpont előtt, illetve után kötött szerződéseket külön vizsgálja, és az egyes feltételek tisztességtelenségének megállapítása esetén a Kúria útmutatásának megfelelően törekedjen a felek szerződéses akaratának fenntartására.

Előadta, hogy a keresetlevél mellékleteként csatolt kivonatban szereplő, egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét tartalmazó szerződési feltételeket a felperes mindenkor a hatályos jogszabályoknak teljes mértékben megfelelően alakította ki, így azok tisztességesek. A jogszabálynak való megfelelés miatt a szerződési feltételek tisztességtelensége nem is lenne vizsgálható. Az érintett kikötések emellett megfelelnek a Törvény szerinti elveknek is, ezért a Törvény alapján is tisztességesnek és érvényesnek minősülnek.

A Törvény szerinti egyes elveknek való megfelelés körében előadta, hogy a perbe hozott szerződési feltételek megfelelnek az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, mert a szerződés rendelkezései áttekinthető szerkezetben, olvasható és érthető formátumban megszövegezettek, közérthetően tartalmazzák, hogy a felperes jogosult a kamatot, díjat egyoldalúan módosítani a megjelölt feltételek bekövetkezése esetén. A fogyasztó számára ezért az egyedi szerződés alapján is egyértelműen nyilvánvaló, hogy a felperes jogosult a fogyasztót terhelő kötelezettségek hátrányos megváltoztatására. A szerződési rendelkezések megismerése, megfelelő áttanulmányozása nem csak lehetőség, de kötelezettség is a fogyasztó részéről.

Az egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító rendelkezések tartalmazzák az ok-listát, azaz a módosítás alapjául szolgáló okok tételesen és zárt rendszerben szerepelnek a szerződésben, az ok-lista megfelelt a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet szabályainak, ezért az megfelel a tételes meghatározás elvének is. Kiemelte ugyanakkor, hogy amennyiben a bíróság az ok-lista egyes elemeit nem tartaná megfelelőnek a tételesség szempontjából, úgy ez csak az adott szófordulat tisztességtelenségének megállapításához és a szerződési feltétel részleges érvénytelenségéhez vezethet.

A szerződési feltételek megfelelnek az objektivitás elvének, mivel az ok-lista szerződéskötést követően bekövetkező, külső, a felperes által nem előidézhető körülményeket tartalmaz.

A szerződés módosítására okot adó körülményeket a felperes a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet alapján határozta meg. A körülmények által indukált változások pénzügyi hatásainál nagyobb mértékű költség- vagy kamatemelést a szerződési feltételek nem tettek lehetővé, emellett rögzítették a módosításra okot adó körülmény által indukált változás minimum értékét is, amely mellett a fogyasztó terhei változtathatóak. A feltételek ezért megfelelnek a ténylegesség és arányosság elvének.

Az átláthatóság elvével összefüggésben kifejtette, hogy azt nem azon szempont alapján kell vizsgálni, hogy a szerződés tartalmaz-e egy, a lehetséges változásokat

leképező képletet vagy számot, hanem hogy megjeleníti-e azokat az okokat, amelyek jövőbeli változása kézzelfoghatóan értelmezhető hatást gyakorol a kamatra, költségre. A felperes által alkalmazott szerződési feltételek ennek a kívánalomnak megfelelnek. A felperes szerződési feltételei biztosítják a fogyasztó számára a felmondási jogot a szerződésmódosítás esetére, így a felmondhatóság elvét sem sértik.

A szimmetria elvének megfelel az az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító kikötés, amely nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely kizárja a fogyasztó előnyére bekövetkező feltételváltozás hatásának a fogyasztó javára történő érvényesítését. A felperes szerződési feltételei ilyen kizárást nem tartalmaznak, ezért azok a szimmetria elvét nem sértik.

A 2012. április 2. napját követő időszak tekintetében előadta, hogy valamennyi ügyfelét felhívta a régi Hpt. 234/H. § (2) bekezdése szerinti lehetőség szerinti szerződésmódosításra, azaz az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 210/B. §-a szerinti kamatstruktúrára való áttérés lehetőségére. E felhívást követően a felperes által alkalmazott kamatmódosítást biztosító feltételek már egyedileg megtárgyalt szerződési feltételnek tekintendők, ezért azok tisztességtelenségének vizsgálata fel sem merülhet.

Az alperes ellenkérelmében kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását. Előadta, hogy a kereset tárgyát képező szerződéses kikötések egyik időállapotukra tekintettel sem felelnek meg maradéktalanul a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti elveknek. Kérte, hogy a bíróság utasítsa el a felperesnek az EUB, illetve az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelmét. Indítványozta, hogy a bíróság a felperes által peresített szerződéses kikötéseket mindenekelőtt a Törvény 4. § (1) bekezdésének b), f) és g) pontja szerinti szövegszerűen ellenőrizhető, mérlegelést nem igénylő objektív szempontok szerint vizsgálja meg, és a többi elvnek való megfelelést csak annyiban vizsgálja amennyiben a b), f) és g) pontban írtaknak a szerződési kikötés megfelel. Amennyiben a bíróság azt állapítja meg, hogy a felperes által peresített szerződéses kikötés akárcsak egy törvényi elv sérelmét okozza, úgy az adott szerződéses kikötés további vizsgálata szükségtelen és ebben a körben a keresetet el kell utasítani.

Az alperes előadta, hogy a jelen per olyan sajátos eljárás, amelyben a Törvény 8. § (4) bekezdése szerint kizárólag a felperes által alkalmazott ÁSZF-ek érvényességének megállapítását lehet kérni. Ezért a jelen perben nem kérhető a bíróságtól olyan előkérdések megválaszolása, amelyek annak eldöntésére irányulnak, hogy egyes kikötések a Törvény hatálya alá tartoznak-e, azaz jelen perben vizsgálhatóak-e vagy sem. A Törvény értelmében erről a felperesnek kellett a keresetlevél benyújtását megelőzően döntenie, azaz megállapítania, hogy a törvényi vélelem mely szerződéses kikötéseit érinti, és ezek közül melyek tekintetében kívánja a vélelmet megdönteni. A per tárgyát kizárólag a felperes által alkalmazott szerződéses kikötések képezik, nem pedig azok felperes általi tényleges alkalmazásának kérdése, ezért a per eldöntése szempontjából nincs relevanciája, hogy a felperes az egyoldalú szerződésmódosítás

jogával a gyakorlatban miként élt. A tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó, a Ptk.-ban írt szabályok értelmezését a Kúria Polgári Kollégiuma a 2/2012. (XII. 10.) PK véleményben (a továbbiakban: PK vélemény) végezte el, amikor megállapította a vélemény 6. pontjában azt a hét elvet, amelyek érvényesülése a fogyasztói kölcsönszerződésekben kikötött egyoldalú szerződésmódosítási jog tisztességtelenségének körében vizsgálandó. A Kúria utóbb a PK véleményben lefektetett elvek alkalmazását a 2/2014. PJE határozatában kötelezővé tette azzal, hogy a jogegységi határozat megalkotása során az EUB C-26/13. számú Kásler ügyben hozott ítéletét is figyelembe vette. A Törvény a Kúria jogegységi határozatában kifejtett jogértelmezést teszi általános érvényűvé, vagyis nem mond ki új anyagi jogi szabályokat és nem állapít meg új jogelveket a fogyasztói hitelszerződésekre vonatkozóan, csupán a Kúria jogértelmezését kodifikálja, amint azt a Törvény indokolása is kifejti. Előadta, hogy az egyoldalú hiteldíj módosítás nem főszolgáltatás, az azt lehetővé tevő kikötések pedig nem a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó feltételek, ezért a PK vélemény 4. pontjával összhangban megállapítható, hogy a Ptk. 209. § (5) bekezdése szerinti kizáró rendelkezés nem alkalmazható a díjmódosítás mechanizmusára vonatkozó valamely szerződéses kikötésre, amelyet az EUB C-472/10. számú Invitel ügyben hozott határozata is alátámaszt. Előadta, hogy nincs jelentősége annak a felperesi hivatkozásnak amely szerint a perbeli szerződési feltételek nem minősülhetnek tisztességtelennek, mivel azok tartalmát jogszabály állapítja meg, illetve azokat jogszabály előírásának megfelelően határozták meg. A Törvény 11. § (1) bekezdése szerint a perben csak az vizsgálható, hogy a szerződéses kikötések megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek, így az érintett kikötések más jogszabályokkal történő összevetésére nincs lehetőség. Ha bármely, a felperes által alkalmazott kikötés ellentétben áll a Törvény szerinti elvekkel, a felperes nem hivatkozhat arra, hogy az ok-listája egyébként a jogszabályoknak megfelelt. A szerződéses kikötés jogszabálynak való megfelelése egyébként is csak akkor zárja ki a tisztességtelenség vizsgálatát a PK vélemény 3. pontja alapján, amennyiben a feltétel tartalmát a jogszabály kimerítően, taxatívén határozza meg. Ha a kógens keretszabályt a felek rendelkezési joga tölti meg tartalommal, vagy ha a felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezésektől eltérnek, az ilyen feltétel tisztességtelensége vizsgálható. Amennyiben a bíróság a felperes által alkalmazott feltételek jogszabálynak való megfeleléseit vizsgálná, úgy azt kellene megállapítania, hogy az ok-listák a Hpt. 2010. június 10. napjáig hatályos 213. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt, a hiteldíj módosítást lehetővé tevő körülmények részletes meghatározására vonatkozó követelménynek nem feleltek meg. A felperes által alkalmazott ok-listák tisztességtelennek minősülését nem zárja ki az sem, ha azokat a 275/2010. (XII. 15.) Kormányrendelet előírásainak megfelelően határozták meg. A kormányrendelet ugyanis olyan kógens keretszabály, amely a PK vélemény már idézett 3. pontja alapján a tisztességtelenség szempontjából vizsgálható. Nincs jelentősége a felperes által hivatkozott felügyeleti hatósági határozatoknak a perben, miután a hatóság feladata csak a felperes működése törvényességének ellenőrzése volt. A felügyeleti hatóság határozatai a Pp. 4. § (1) bekezdése alapján az eljáró bíróságot egyébként sem kötik. A tisztességtelenség körében irányadó a Törvény 4. § (1)

bekezdésében foglalt egyes elvek értelmezése körében az alperes előadta, hogy a szerződési kikötés akkor felel meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás elvének, ha a nyelvtani érthetőség mellett az átlagos fogyasztó számára a szerződés módosítására okot adó tényezők, az induló értékek, a közöttük lévő kapcsolat a szerződésből kitűnik, és az is világosan kiderül, hogy az egyes tényezők milyen módon befolyásolják a fogyasztó fizetési kötelezettségét. Az átláthatóság elve akkor érvényesül, ha a szerződéses rendelkezések alapján a fogyasztó a kikötés alkalmazásának jogszerűségét ellenőrizni tudja, és adott esetben a pénzügyi intézménnyel szemben a jogszerűtlen egyoldalú szerződésmódosítás alapján fel tud lépni. Az átláthatóság követelménye kapcsán azt kell vizsgálni, hogy a szerződési feltételben szereplő ok-lista alapján a fogyasztó előre láthatja-e, hogy melyek az egyoldalú szerződésmódosítás feltételei és azok bekövetkezése esetén milyen mértékű többlet teher hárulhat rá. Kifejtette, hogy a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség követelményének alapvető része az átláthatóság is, hiszen ennek teljesülése nélkül a fogyasztó a szerződés megkötésekor nem láthatja előre az egyoldalú szerződésmódosítás következményeit. Eseti döntésében a Pécsi Ítélőtábla is kifejtette: az átláthatóság, a tisztességesség olyan immanens, magától értődő követelménye, amely közvetlenül a Ptk. 209. § (1) bekezdésén alapszik, és amelynek hiányában a pénzintézet az egyoldalú szerződésmódosítás jogával lényegében kontroll nélküli egyoldalú hatalmassághoz jut. A felperes által alkalmazott, az egyoldalú kamat-, költség- és díjemelést lehetővé tevő szerződési kikötések, azaz a felperesi ok-listák nem felelnek meg a Kúria által kialakított és a Törvény 4. § (1) bekezdésében felsorolt elvek egyikének sem. Nem felel meg a szimmetria elvének az a szerződési kikötés, amely ugyan nem zárja ki a fogyasztó javára történő egyoldalú szerződésmódosítást, azonban kifejezetten nem is teszi kötelezővé azt.

Az alperes előadta, hogy a jelen eljárásban nincs közvetlenül alkalmazandó, vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogi szabály. A jogvita eldöntése szempontjából csak az Irányelvnek van relevanciája, amelynek azonban implementációja megtörtént, így közvetlen alkalmazásának nincs helye. A felperes által indítványozott előzetes döntéshozatali eljárás az Irányelv értelmezése kapcsán nem szükséges, mivel az olyan kérdéseket érintene, amelyek tekintetében az EUB-nak már kialakult gyakorlata van. A Törvény nem sérti az Irányelv 1. cikkének (2) bekezdését, illetve a tőkemozgás szabadságának és a letelepedés szabadságának elvét sem. A jelen eljárásban az Európai Alapjogi Charta nem alkalmazható, mivel a Törvény nem tekinthető implementációs aktusnak, az pusztán a fennálló bírói gyakorlatot tükröző általános tisztességtelenségi szempontokat deklarálja, és nem teremt új érvénytelenségi okokat. Amennyiben a Charta mégis alkalmazandó lenne a jelen eljárásban, úgy annak rendelkezései értelmezésére nincsen szükség, mivel a Törvény a Charta által védett elveket nem sérti. A Törvény emellett megfelel az Alaptörvény rendelkezéseinek is, ezért nincs szükség a felperes által indítványozott Alkotmánybírósági eljárás kezdeményezésére.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította, és marasztalta a felperest az alperes perköltségében. Az elsőfokú bíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a felperes által a keresetben megjelölt szerződési feltételekre a Törvény hatálya kiterjed-e. Megállapította, hogy a Törvény a 83/2010. (III. 25.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében írt definíciónak nem mond ellent, ezért a Törvény alkalmazásában is csak az a hitel minősült devizahitelnek, ahol a folyósítás és a törlesztés egyaránt forinttól különböző pénznemben történik. A keresetlevél mellékleteként csatolt szerződésminták alapján megállapította, hogy bár azok kétségtelenül tartalmazzák azt a kitétel, hogy a bank az ügyfél részére devizaösszeget folyósít, azonban azt is rögzítik, hogy a kölcsönt a bank forintban biztosítja az ügyfelek számára. Mivel az ügyfelek forintot kaptak a szerződés alapján, és főszabály szerint nem jutottak hozzá a devizához, ezért megállapította, hogy a folyósítás forintban történt. A folyósítás forintban történt, míg az adósság nyilvántartása devizában, így a törlesztés pénznemétől függetlenül a perbeli szerződések deviza alapú szerződésnek tekintendők. A deviza alapú személyi kölcsönszerződések esetén pedig a törlesztés is forintban történt, így ezen szerződések már ebből az okból következően is csak deviza alapúak lehetnek.

A referencia-kamattal kapcsolatos felperesi előadással összefüggésben megállapította, hogy referencia-kamat alkalmazása esetén az ügyleti kamat a szerződés módosítása nélkül is változhat. Ez akkor lehetséges, ha a szerződésben meghatározott időpontban a kamat automatikusan igazodik a referencia-kamat értékéhez. Más a helyzet azonban a kamatfelár alkalmazása esetén, amelynek változása a szerződés egyoldalú módosítását feltételezi, ennél fogva az ezzel kapcsolatos szerződési feltételek a Törvény hatálya alá tartoznak. Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság a Törvény hatálya alá tartozó szerződési feltételeket a Törvény 11. §-a, illetve a PK vélemény 6. pontjában foglalt szempontok figyelembevételével érdemben vizsgálta. A tisztességtelenség szempontjából releváns elvek érvényesülését az elsőfokú bíróság külön vizsgálta az üzletszabályzatok, az általános szerződési feltételek és az egyes szerződési minták vonatkozásában. A vizsgálatot ugyanakkor nem terjesztette ki az üzletszabályzatok módosításáról rendelkező feltételekre, mivel e kikötések tisztességessége csak abban az esetben lenne megállapítható, ha az egyoldalú szerződésmódosítás részletes feltételeit tartalmazó egyes szerződésekben foglalt szerződési feltételek tisztességességét a bíróság meg tudná állapítani. Ennek hiányában azonban az üzletszabályzat módosítására vonatkozó rendelkezések osztják a részletszabályok jogi sorsát.

Az érdemi vizsgálat során az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a keresetlevél mellékletét képező, F/16/1-18. alatti üzletszabályzatok keresettel érintett kikötései sértik a tételesség, az átláthatóság, a ténylegesség, az arányosság, a szimmetria és az objektivitás elvét, ezért azok tisztességtelenek. Kifejtette, hogy az üzletszabályzatok azon rendelkezései, amelyek a felmondhatóság elvével foglalkoznak, nem tartoznak a Törvény hatálya alá, így azokat a bíróságnak tartalmi szempontból nem kellett vizsgálnia. Az átláthatóság elvének sérelmét arra vezette vissza, hogy a szerződési feltételek alapján a fogyasztó semmilyen támpontot nem kap arra nézve, hogy a felsorolt okok változása milyen mértékben hat a hitelkamat változására. Ebből

következően az egyoldalú szerződésmódosítást követően a fogyasztó a szerződés alapján nem tudja ellenőrizni, hogy a bank valóban csak olyan mértékben emelte-e a terheit, mint ahogyan azt a körülmények változása indokoltta tette.

Az elsőfokú bíróság az egyes általános szerződési feltételeket azzal vizsgálta, hogy azok több egyedi szerződéshez is kapcsolódtak, így önmagukban, illetve a hozzájuk tartozó üzletszabályzattal együtt is meg kellett felelniük a Törvényben foglalt elveknek. Az F/17/1-11. alatti Általános Szerződési Feltételek tekintetében megállapította, hogy azok nem felelnek meg az átláthatóság és szimmetria elvének. A bank a fogyasztó számára semmilyen tájékoztatást nem ad, hogy az ok-listában foglalt feltételek változása milyen mértékben hat ki a fogyasztó kamatterheire, így a szerződés alapján az ügyfél a változások jogszerűségét sem tudja ellenőrizni, amely a transzparencia elvének sérelmét okozza. A szimmetria elvének sérelmét eredményezi, hogy a szerződés nem rendelkezik a fogyasztó számára pozitív változásoknak a szerződésben történő átvezetéséről, így azt a szerződés alapján a fogyasztó nem is tudja kikényszeríteni a bankkal szemben.

A felperes által perbe hozott szerződésmintákkal összefüggésben megállapította, hogy az SZM-411 és SZM-826 számú szerződésminták az ingatlan építési, bővítési, korszerűsítési kölcsönszerződések a lakásvásárlási kölcsönszerződések, és a szabad felhasználású lakossági jelzálog kölcsönszerződések esetében azonos rendelkezéseket tartalmaztak az egyoldalú kamatváltoztatás tekintetében. Az érintett szerződéses kikötésnek a kamatperiódust szabályozó rendelkezése nem tartozik a Törvény hatálya alá, mivel erre az üzletszabályzat alkalmazását rendeli a szerződés. A Törvény hatálya alá tartozik azonban a féléves kamatperióduson belüli kamatmérték egyoldalú módosításáról szóló rendelkezés, ez azonban sérti a szimmetria, az arányosság, az átláthatóság, a ténylegesség, a tételelesség, és az objektivitás elvét.

A jelzálog alapú hitelkonstrukciókhoz kapcsolódó szerződésminták (SZM-1045, SZM-1053, SZM-1071, SZM-1182, SZM-1567, SZM-1610, SZM-1708) felperes által felhívott kikötéseivel kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy azok visszautalnak a kapcsolódó üzletszabályzatok korábban már vizsgált pontjaira, amelyek tisztességességét a bíróság megállapítani nem tudta, így a szerződésminták érintett rendelkezései is osztják az üzletszabályzat felhívott pontjainak jogi sorsát. Kiemelte, hogy az SZM-1610 számot viselő szerződésminta 2.3. pontjában az adminisztrációs díj megváltoztatására vonatkozó szabályok nem elégítik ki a tételelesség, az objektivitás, a ténylegesség, az arányosság, és a szimmetria elvét.

A privát és személyi kölcsönszerződésekre vonatkozó általános szerződési feltételek vonatkozásában az elsőfokú bíróság a keresetet azzal utasította el, hogy a felperes által megjelölt szerződési feltételek az üzletszabályzat mindenkor 2.6.13. pontjára utalnak, amelynek tisztességességét a bíróság a korábban kifejtettek szerint nem állapította meg, ezért a hivatkozott szerződési feltételek is osztják az üzletszabályzat rendelkezésének jogi sorsát, vagyis azok tisztességességét sem lehet megállapítani.

A felperes által megfogalmazott alkotmányjogi aggályokkal kapcsolatosan rámutatott, hogy a perbeli kikötések egyike sem felelt meg a szimmetria elvének, amely hiányosságot a Hpt. 2009. augusztus 1. napjától hatályos 210. § (3) bekezdése sem

pótolta. A szimmetria elve közvetlenül levezethető a Ptk. tisztességtelenségre vonatkozó 2004. május 1. napját megelőzően hatályos anyagi jogi szabályából is, tehát a perbeli kikötések tisztességtelensége a Ptk. alapján egyébként is megállapítható lenne. Az egyoldalú szerződésmódosítási jogosultság körében a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet 2. § d) pontja pedig 1999. március 1. napja óta rendelkezik a tisztességtelenségre vonatkozó megdönthető vélelemről. Mivel nem észlelt olyan Alaptörvény-ellenességet az eljárás során alkalmazandó jogszabályok körében, amely indokolta volna az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését, ezért az erre irányuló kérelmet elutasította. Megjegyezte, hogy a Törvény speciális anyagi és eljárásjogi rendelkezései önmagukban nem eredményezik a felperes által megjelölt alkotmányos jogok és elvek sérelmét.

Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezésére irányuló felperesi kérelemmel összefüggésben kifejtette, hogy az Európai Központi Bankkal (EKB) való egyeztetési kötelezettség esetleges elmulasztása vagy az EKB véleményének bevárása nélküli jogalkotás nem lehet oka az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének. Kifejtette, hogy az Irányelvet a hazai jogrendszer implementálta, így azt a perben közvetlenül nem kellett alkalmazni. Az Irányelv értelmezése arra tekintettel is szükségtelen, hogy annak rendelkezéseire a Kúria a jogegységi határozat megalkotásánál figyelemmel volt. A felperes által kifogásolt Törvény az uniós szabályozáshoz képest a fogyasztók érdekeit jobban védő, és számukra több jogot biztosító feltételrendszert teremtett. Az Európai Alapjogi Charta rendelkezéseinek a tagállamok pedig csak annyiban címzettjei, amennyiben az unió jogát hajtják végre, jelen esetben azonban nem egy európai uniós aktus átültetéséről vagy annak közvetlen alkalmazásáról van szó, hanem annak vizsgálatáról, hogy a felperes által alkalmazott szerződéses kikötések a tagállam által alkotott törvényben foglalt feltételeknek megfelelnek-e.

Az elsőfokú bíróság elutasította továbbá a felperesnek a tárgyalás felfüggesztése iránt a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján előterjesztett kérelmét, mivel a PKKB előtt indított megállapítási perben hozott döntés nem képezi előkérdését jelen pernek, tekintettel arra, hogy a Törvény hatályát a bíróságnak jelen perben kell vizsgálnia.

Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen kérte, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 252. § (2) bekezdése alapján súlyos eljárási szabálysértésekre tekintettel helyezze hatályon kívül, és utasítsa az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat meghozatalára. Másodlagosan kérte a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján a bizonyítási eljárás nagy terjedelmű megisméltésének, illetve kiegészítésének szükségessége okán az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat meghozatalára történő utasítását. Harmadlagosan kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a teljes kereseti kérelem tekintetében helyt adó döntés meghozatalát. Negyedlegesen kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként, hogy az ítéltábla a keresetlevélhez F/3-F/4. alatt csatolt kivonatokban rögzített ÁSZF-ekről –

a Ptk. részleges érvénytelenségre vonatkozó szabályaira is figyelemmel szerződésmódosítási okonként vizsgálva – állapítsa meg, hogy tisztességesek, és ítéletének indokolásában rögzítse, hogy az F/17/6-11. alatt csatolt ÁSZF-ek referencia-kamatra vonatkozó rendelkezései nem tartoznak a Törvény hatálya alá. Ötödlegesen kérte az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatását akként, hogy F/3/1-4. alatt csatolt kivonatban szereplő ÁSZF-ek, valamint az F/17/6-11. alatt csatolt ÁSZF-ek referencia-kamatra vonatkozó rendelkezései nem tartoznak a Törvény hatálya alá. Valamennyi fellebbezési kérelme mellett kérte az alperes másodfokú per költségekben való marasztalását. Kérte továbbá a keresetlevélben kifejtett indokokra utalással a tárgyalás felfüggesztését, és az Alkotmánybíróság, illetve az EUB előtti eljárás kezdeményezését, továbbá a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt a felperes által megállapítás iránt indított per jogerős befejezéséig a jelen per tárgyalásának felfüggesztését. Kérte a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján is a per tárgyalásának felfüggesztését arra tekintettel, hogy a jelen perben alkalmazandó Törvény számos szabálya Alaptörvénybe ütközésének megállapítása iránt a Fővárosi Törvényszék és a Fővárosi Ítéltábla által kezdeményezett utólagos normakontroll iránti eljárás van folyamatban az Alkotmánybíróság előtt. Az Alkotmánybíróság eljárásának lefolytatására tett felperesi indítvány alaposságát és szükségszerűségét indokolja az a körülmény is, hogy a Törvény hiányosságait és ellentmondásait maga az alperes is észlelte, és annak módosítását kezdeményezte. A törvényt módosítás azonban a felperes által feltárt alkotmányossági problémákat nem orvosolta, hanem ellenkezőleg, több ponton súlyosbította.

Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti indítványával összefüggésben a felperes kifejtette: tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az uniós jog értelmezésére nincs szükség arra tekintettel, hogy a Kúria a jogegységi határozat meghozatalakor már figyelemmel volt az uniós jogra. Nincs ugyanis biztosíték arra, hogy a Kúria az uniós jog figyelembevételénél során helyes következtetéseket vont le, illetve hogy a Törvény az uniós joggal összhangban álló szabályozást tartalmaz. A 2/2014. PJE határozat egyébként sem tartalmaz semmilyen rendelkezést az Irányelv 1. cikk második bekezdésének, illetve 5. cikkének értelmezése körében. Tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti felperesi indítványt azzal az indokolással utasította el, hogy az Európai Alapjogi Charta rendelkezéseit nem kell figyelembe venni, mert annak a tagállamok csak annyiban címzettjei, amennyiben az Európai Unió jogát hajtják végre, jelen eljárásban viszont nem egy európai uniós aktus átültetéséről vagy annak közvetlen alkalmazásáról van szó, hanem az eljárás tárgya egy tagállam által alkotott törvényben foglalt vélelem megdöntése. Az elsőfokú bíróság megállapításával szemben rögzíthető, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem az Irányelv, a 87/102/EGK irányelv és a 2014/17/EU irányelv szabályozási körébe tartozó magyar implementációs jogszabály. Ezt a Törvény indokolása is egyértelművé teszi, amikor megállapítja, hogy a Törvény az Irányelven, illetve a Kásler és a Banco Español ügyben hozott ítéleten alapuló szabályrendszert kíván létrehozni. A Törvény tehát lényegében újra implementálja az Irányelvet,

valamint a 87/102/EGK irányelvet és részlegesen implementálja a 2014/17/EU irányelvet. Miután a Törvény az uniós jog alkalmazási körébe tartozik, ezért irányadóak rá a Charta által biztosított alapvető jogok. Ezért sem kerülhette volna meg az elsőfokú bíróság a kereseti kérelemben kifejtett uniós jogi kérdések vizsgálatát azzal, hogy a Kúria ezeket a kérdéseket már korábban vizsgálta, hiszen nyilvánvaló, hogy a Kúria a később született Törvény által felvetett uniós jogi kérdéseket nem vehette figyelembe.

A felperes előadta, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdése és a törvényi vélelem ellentétes az EUSZ 6. cikk (3) bekezdése szerinti jogos várakozások védelmének elvével, valamint sérti a Charta 17. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogot, és az EUMSZ 49. cikke szerinti letelepedési jogot, amelyet az EUMSZ 54. cikke kiterjeszt a társaságokra is. A Törvény sérti továbbá a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU irányelv 23. cikk (5) bekezdését, illetve alapvetően veszélyezteti annak célját. Az irányelv említett 23. cikke speciális rendelkezéseket tartalmaz a Törvény tárgyi hatálya alá eső fogyasztói szerződésekre azzal, hogy kimondja: a tagállamok a devizahitelek szabályozása céljából alkothatnak további jogszabályokat, feltéve, hogy azokat nem visszamenőleges hatállyal alkalmazzák. Az EKB egyértelműen kimondja, hogy a Törvény megalkotásakor a jogalkotó megsértette az EKB-val való konzultációs kötelezettségét és a visszaható jogalkotás tilalmát.

Az elsőfokú bíróság megsértette indokolási kötelezettségét, amikor nem indokolta az Alkotmánybíróság előtti eljárás, illetve az EUB előtti előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére tett indítványok elutasításáról szóló döntését. Az ítélet nem tartalmaz jogi indokolást arra nézve sem, hogy miért vizsgálta az elsőfokú bíróság azokat a felperesi kikötéseket, amelyek kógens jogszabályt tükröznek, holott az ilyen feltételek vizsgálatának kizártságára nézve a felperes részletes előadást tett. Nem indokolta az elsőfokú bíróság, hogy miért mellőzte a felperes által hivatkozott azon jogerős ítéleteket, amelyekben az egyes bíróságok azt állapították meg: a felperes által nyújtott kölcsönök a jelen perben meghozott ítélettel szemben ténylegesen valódi devizakölcsönnek minősülnek. Az elsőfokú bíróság ítélete abban a körben sem tartalmaz semmilyen megállapítást, hogy miért vizsgálta érdemben a perbeli szerződési feltételeket a 2012. április 2. napját követő időszak vonatkozásában, amikor az egyes kölcsönszerződések ügyleti kamatára vonatkozó rendelkezések egyedileg megtárgyalásra kerültek, és ennél fogva már nem tartoztak a Törvény hatálya alá. Az indokolási kötelezettség megsértése az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás megismétlését kell, hogy eredményezze.

Az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti elveket, és ezért megalapozatlanul mellőzte a felperes által indítványozott szakértői bizonyítást. Ennél fogva a tényállás is feltáratlan maradt, amely úgyszintén az elsőfokú eljárás megismétlését teszi szükségessé. További eljárási szabálysértése az elsőfokú bíróságnak, hogy nem biztosította a felperes számára a megfelelő határidőt az alperes

nagy terjedelmű érdemi ellenkérelmének tanulmányozására, amellyel megfosztotta a felperest a tisztességes eljáráshoz fűződő jogától.

Az elsőfokú bíróság jogszabálysértően alkalmazta a Törvényt, amikor azt állapította meg, hogy a felperes által perbe vitt általános szerződési feltételek deviza alapú kölcsönszerződésekhez kapcsolódnak, és ennél fogva a Törvény hatálya ezekre a feltételekre is kiterjed. Ehhez képest tényként állapítható meg, hogy a felperes az ügyfeleivel svájci frank kölcsönben állapodott meg. Az ügyfelek hitelszámlája deviza számla volt, és ennek megfelelően azon svájci frank összeg szerepelt. Átváltásra nem a kölcsönügylet, hanem pénzforgalmi jogviszony keretében került sor, amely a kölcsön deviza jellegét nem érinti. Tévedett tehát az elsőfokú bíróság, amikor a felperes devizaszerződéseit deviza alapú szerződésnek minősítette, és azokra a Törvényt alkalmazta. Az elsőfokú bíróság annyiban is tévesen alkalmazta a Törvényt, hogy annak hatálya alá vonta a 2012. április 2. napját követő időszakban hatályos, az egyes kölcsönszerződések ügyleti kamatára vonatkozó kikötéseket is, holott azokat a felperes a fogyasztókkal egyedileg megtárgyalta, ezért azok már nem tartoznak a Törvény hatálya alá. Tévedett az elsőfokú bíróság, amikor kötelező jogszabályi rendelkezéseket tükröző szerződési feltételeket vizsgált érdemben, mivel az ilyen szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálatát az Irányelv szabályai kizárják. Emellett az elsőfokú bíróság nem vizsgálhatta volna a szerződési feltételek tisztességtelenségét az Irányelv 5. cikke szerinti különös alakzat szempontjából a 2009. május 22-ig tartó időszak tekintetében, mivel a magyar jogalkotó eddig az időpontig az Irányelv 5. cikkében foglalt transzparencia követelményét még nem ültette át, így ez időpontig a szerződési feltételek kizárólag a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti általános alakzat alapján vizsgálhatók. A kötelező érvényű törvényi rendelkezéseket tükröző szerződési feltételek tisztességtelenségének vizsgálatát az Irányelv 1. cikkének (2) bekezdése zárja ki, amelyet a Ptk. 209. § (5) bekezdése ültette át. A PK vélemény ugyanakkor a Ptk. átültető rendelkezésén túl azt is megköveteli a tisztességtelenség vizsgálatának kizártságához, hogy a szerződési feltétel által tükrözött kógens jogszabályi rendelkezés kimerítő, taxatív szabályozást tartalmazzon. Ezzel szemben azonban az EUB az RWE ügyben kifejtette, hogy a kógens szabályt tükröző szerződési feltétel esetében vélelmezni kell, hogy a felek közötti egyensúly megteremtéséhez szükséges átfogó értékelést a tagállam a jogalkotási eljárás keretében már elvégezte. Az Irányelv közvetlen vertikális hatályából következően a bíróság köteles az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésével ellentétes PK véleményt figyelmen kívül hagyni, és megállapítani, hogy amennyiben a perbeli általános szerződési feltételek a hatályos jog alkalmazási körében mozognak, akkor tisztességtelenségük sem vizsgálható. Mivel az Irányelv értelmezése körében a peres felek álláspontja ellentétes, ezért ezzel összefüggésben is indokolt az előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása. A Törvényt módosító T/1272. számú törvényjavaslat a felperesi tény- és jogállítás helyességét ismeri el, amikor a tisztességtelenségi vélelmet a 2010. november 27-ét követő időszakban hatályba lépett általános szerződési feltételek vonatkozásában nem tartja fenn.

A felperes szerint téves az elsőfokú bíróságnak a részleges érvénytelenség körében elfoglalt álláspontja is. A Törvény nem tartalmaz az érvénytelenség általános szabályaihoz képest speciális rendelkezéseket, amelyek a részleges érvénytelenség megállapíthatóságát kizárnák. A Törvény értelmezésével kapcsolatban készült Emlékeztető is arra utal, hogy amennyiben az ok-listában szereplő egy vagy több rendelkezés a törvényi követelményeknek megfelel, a bíróságnak a tételesen felsorolt feltételek tisztességességét kell megállapítania, míg a többi tekintetében a keresetet el kell utasítania. Ehhez képest az elsőfokú bíróság egyes okok tisztességtelensége alapján a teljes szerződéses kikötés tisztességtelenségét állapította meg, és a szerződési feltételek okonkénti vizsgálatát elmulasztotta. Az elsőfokú bíróság a Törvény szerinti elveket hibásan értelmezte annyiban, hogy azok tartalmát a PK véleményben írtak szerint vizsgálta, miközben a Törvény az elvekre nézve saját értelmezést ad. A felperes a Törvényben írt egyes elvek érvényesülése tekintetében fenntartotta a keresetlevélben kifejtett álláspontját. A felperes részletesen kifejtette, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó egyes okok mindenben megfelelnek a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti elveknek.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes marasztalását a másodfokú perkölségben. Kérte az Alkotmánybíróság előtti, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti felperesi indítvány elutasítását. Előadta, hogy a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság előtt már folyamatban lévő eljárás alapján a tárgyalás felfüggesztésének nincs helye, mivel az alkotmánybírósági eljárás nem tartozik a Pp. 152. § (2) bekezdésének hatálya alá. A felperesi hivatkozással ellentétben az elsőfokú bíróság indokolt döntéssel utasította el a felperesnek az Alkotmánybíróság eljárása kezdeményezésére irányuló kérelmét. Az elsőfokú bíróság megalapozottan utasította el az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló felperesi indítványt is, jelen perben ugyanis közvetlenül alkalmazandó, vagy közvetlenül érvényesülő uniós jogszabály nincs. A perben az Irányelv lehetne irányadó, azonban relevanciával az sem bír, mivel a Törvény pusztán tisztességtelenségi szempontokat deklarál, amelyek nem teremtenek új érvénytelenségi okokat. A felperes által hivatkozott 2014/17/EU irányelv pedig nem alkalmazandó azokra a hitelszerződésekre, amelyeket 2016. március 21. napja előtt kötnek, továbbá későbbi alkalmazhatósága a jövőbeli tagállami implementáció függvénye, így a jelen perrel érintett ügyletekre semmiképpen sem alkalmazható. A 2008/48/EK irányelv és a 2014/17/EU irányelv azért sem vehető figyelembe a Törvényben szabályozott kérdések tekintetében, mivel az említett irányelvek nem alkalmazhatóak szerződési kikötések érvényességének megállapítása körében, hiszen ezt az érintett irányelvek kifejezetten kizárják. Az Irányelv rendelkezései nem alkalmazhatóak közvetlen hatállyal, erre csak az implementáció késedelme vagy elmaradása esetén kerülhetne sor. Annak vizsgálata pedig, hogy a Törvény valamely uniós jogi aktusba ütközik-e, egyébként sem lehet előzetes döntéshozatali eljárás tárgya, hiszen az ilyen kérdést csak a kötelezettségszegési eljárásban vizsgálhatja az EUB az EUMSZ 258-260. cikkének megfelelően. Az EUB joggyakorlata szerint nincs helye előzetes döntéshozatali eljárásnak, ha a jogvitában esetleg alkalmazandó uniós

szabály értelmezése kapcsán felmerült hasonló kérdés tekintetében kialakult bírói gyakorlat van, ezért az előzetes döntéshozatal szükségtelen (*acte éclairé*). Az Irányelvnek a jelen jogvitára esetlegesen alkalmazható rendelkezéseit az EUB többször is értelmezte (Invitel, RWE, Banco Español és Kásler ítéletek), emellett a Kúria a per tárgyához tartozó tisztességtelenségi elveket úgy dolgozta ki, hogy döntésével bevárta a bíróság előzetes döntéshozatali eljárásában hozandó ítéletét. A Kúria helyesen állapította meg a 2/2014. PJE határozatában, hogy az EUB által a Kásler ügyben az átláthatóság és érthetőség követelményére vonatkozóan megfogalmazott elvek nem csak az árfolyamrés tekintetében, hanem az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító szerződési feltételekre is alkalmazhatóak. A Kúria PK véleménye és az irányadó bírói gyakorlat szerint a Ptk. 209. § (1) bekezdésében foglalt jóhiszeműség és tisztesség követelményének alapvető része az átláthatóság követelménye is.

Az Európai Alapjogi Charta alkalmazásának szükségességére irányuló felperesi hivatkozással kapcsolatban előadta, hogy mivel a Törvény nem implementációs aktus, a Chartát jelen eljárásban nem kell alkalmazni. Amennyiben a Chartát mégis alkalmazni kellene, a tisztességtelenségi szempontokkal összefüggésben a Charta rendelkezéseinek értelmezésére nincs szükség, mert nem ezek fényében minősül egy adott kikötés tisztességesnek vagy tisztességtelennek. Mindemellett a Törvény nem eredményezi a Chartában foglalt jogok tiltott korlátozását sem, így nem sérti a tulajdonhoz való jogot, illetve a tisztességes eljáráshoz való jogot, valamint a jogos elvárás és jogbiztonság elvét. Téves az a felperesi hivatkozás, hogy a Törvény uniós jogot sért, mert az alperes nem tett eleget az EKB-val szemben fennálló konzultációs kötelezettségének. Az alperes a Törvény tervezetét 2014. június 27. napján bejelentette az EKB-nál a 98/415/EK tanácsi határozatnak megfelelően. Mire az EKB véleménye megszületett, addigra az Országgyűlés a Törvényt a szabályozás kivételes sürgősségére tekintettel elfogadta. Azonban az EKB maga sem állítja, hogy ennek következtében a Törvény ne lenne alkalmazható. Sem a 98/415/EK tanácsi határozat, sem más uniós jogi rendelkezés, sem a bíróság ítélkezési gyakorlata nem állapít meg jogkövetkezményt arra az esetre, ha a konzultációs kötelezettség tekintetében valamilyen hiányosság merülne fel. A tanácsi határozat alapján a tagállamoknak egyébként sem kötelességük az EKB állásfoglalását követni.

Az alperes fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadott álláspontját abban a körben, hogy miért szükséges a felperesi kikötések vizsgálata, azok jogszabályt tükröző tartalmi elemei ellenére. A jelen perben a Törvény 11. § (1) bekezdése szerint csak az vizsgálható, hogy a felperes által tisztességesnek tartott szerződéses kikötések megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében rögzített elveknek. A szerződési feltételek más jogszabályokkal történő összevetésére ebben a perben tehát nincs lehetőség, vagyis ha bármely kikötés ellentétben áll a Törvényben foglalt elvekkel, a felperes nem hivatkozhat alappal arra, hogy az ok-listája egyébként az érintett időszakban hatályos jogszabályoknak megfelelt. A PK vélemény emellett a Hpt. kapcsán kifejezetten rögzíti, hogy annak az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezései nem határozzák meg kimerítően, taxatíván az egyoldalú szerződésmódosítási jog tartalmát, így az azokra alapított szerződési feltételek

tisztességtelensége vizsgálható. Az alperes megjegyezte, hogy a felperes ok-listái a Hpt. 2010. június 10. napjáig hatályos 213. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt, a hiteldíj módosítást lehetővé tevő körülmények részletes meghatározására vonatkozó követelménynek sem feleltek meg. A felperes ok-listái tehát nem tekinthetők a Hpt. előírásainak megfelelően meghatározottnak, így azok tisztességtelenségének vizsgálata a Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem lenne kizárt. A felperes által alkalmazott ok-listák tisztességtelenségét nem zárja ki az sem, hogy azokat a 275/2010. (XII. 15.) Kormányrendelet előírásainak megfelelően határozták meg. A kormányrendelet ugyanis a PK vélemény 3. pontjában említett olyan kógens keretszabály, amelyet a felek rendelkezési joga tölt meg tartalommal, így az annak megfelelő ok-lista tisztességtelenségének kérdése vizsgálható.

Az alperes továbbra is vitatta, hogy a felperes 2012. április 2-át követően a kölcsönszerződések ügyleti kamatára vonatkozó rendelkezések tekintetében egyedileg megkereste volna valamennyi ügyfelét, illetve hogy ennek következtében egyedileg megtárgyalásra kerültek volna az ügyleti kamatra vonatkozó rendelkezések. A Törvény 11. § (1) bekezdése szerint a jelen per tárgyát kizárólag a felperes által alkalmazott szerződéses kikötések jogi megítélése, nem pedig azok felperes általi tényleges alkalmazásának módja képezi. Amennyiben pedig a felperes az ügyleti kamatra vonatkozó, általa hivatkozott rendelkezéseket valóban egyedileg megtárgyaltnak, és ezáltal a Törvény hatálya alá nem tartozónak tekintette volna, úgy nyilvánvalóan nem terjesztett volna elő kereseti kérelmet ezen időállapot alá tartozó szerződéses kikötések tekintetében. Az elsőfokú bíróság a Törvény tárgyi hatályával kapcsolatos álláspontját az ítéletben kifejtette, ezért a felperes által hivatkozott okból nincs helye az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének. Helyesen döntött az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a felperes bizonyítási indítványait elutasította. A Törvény 4. §-ában foglalt feltételeknek való megfelelés minden esetben olyan jogkérdésnek minősül, amely megítéléséhez nem szükséges különleges szakértelem. Amennyiben bármely elv érvényesülése tekintetében a különleges szakértelem szükségessége merülne fel, az önmagában is azt igazolja, hogy a vizsgált szerződéses kikötés az egyértelműség és az átláthatóság elvének nem felel meg.

Az alperes a felperes által hivatkozott anyagi jogi jogszabálysértésekkel összefüggésben kiemelte, hogy helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság: a felperes által perbe hozott szerződések deviza alapú kölcsönszerződések, ahogyan erre a kivonatokban szereplő Általános Szerződési Feltételek címe is utal.

Az alperes a Törvény módosításáról rendelkező 2014. évi XL. törvénnyel kapcsolatban előadta, hogy az nem érinti érdemben a Törvény tárgyi hatályát, sem a folyamatban lévő eljárásokat, így a jelen pert sem. Kifejezetten vitatta emellett, hogy az Országgyűlés által alkotott jogszabály úgy lenne értelmezhető, hogy a jelen perben az alperes a felperes kereseti kérelme tekintetében elismerésben lenne.

Az alperes kifejtette, hogy a Törvény alapján nincs lehetőség a szerződési feltételek részleges érvénytelenségének megállapítására. Az egyoldalú szerződésmódosítást megalapozó ok-lista egyes elemeinek kiemelése a bírósági szerződésmódosításnak felelne meg, a Törvény azonban nem ezt a jogkövetkezményt fogalmazta meg a tisztességtelenség megállapításának esetére.

Nem tévedett továbbá az elsőfokú bíróság, amikor a Törvény értelmezése során a PK vélemény rendelkezéseire utalt. Megállapítható, hogy a 2/2014. PJE határozat 2. pontja kifejezetten a PK vélemény 6. pontját idézi. A Törvény pedig a jogegységi határozatban szereplő követelmények érvényre juttatása érdekében alkotott jogszabály, amelyben a jogalkotó nem kívánt más értelmezést adni az ott szereplő elveknek, mint amit a PK vélemény vagy a jogegységi határozat megfogalmazott.

Az alperes előadta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a tisztességtelenség vizsgálata során a Törvényben szereplő egyes elvekre vonatkozó rendelkezéseket, és helytállóan állapította meg, hogy a felperesnek nem sikerült a tisztességtelenség vélelmét megdöntenie.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelmében bírálta felül, mivel annak fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt.

A felperes fellebbezése megalapozatlan.

Az ítéltábla mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy szükséges-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése a Pp. 252. § (2) vagy (3) bekezdése alapján a fellebbezésben felhozott okokból.

A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének nem tett eleget. Ezzel szemben ténszerűen megállapítható, hogy az elsőfokú ítélet tartalmaz indokolást a felperes alkotmánybíróági eljárás kezdeményezése iránti kérelme elutasítása körében; ennél részletesebb, a felperes alkotmányossági aggályaira kiterjedő indokolásra a bíróság nem köteles, az ugyanis az érintett jogszabály alkotmányosságának értékelését jelentené, amely nem a bíróság, hanem az Alkotmánybíróság feladata (BH1994. 448.). Az elsőfokú bíróság indokolta a felperes által csatolt jogerős ítéletek és PSZÁF határozatok mellőzését is azzal, hogy ezek a bíróságot a Pp. 4. § (1) bekezdése alapján nem kötik.

A bíróság indokolási kötelezettsége az érdemi döntés szempontjából releváns jogi érvekre terjed ki, nem feladata tehát, hogy a felek valamennyi jogi felvetésére reagáljon. Az elsőfokú bíróság e kötelezettségének eleget tett, amikor megvizsgálta, hogy a keresettel érintett szerződési feltételek a Törvény hatálya alá tartoznak-e, illetve azok megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt elveknek. Ehhez képest nincs jelentősége, hogy az indokolás nem tér ki a felperes által a keresetlevélben előadott többszintű értékelési módszer egyes elemeire, miután az elsőfokú bíróság a per érdemi eldöntését nem erre az okfejtésre alapozta.

Az elsőfokú ítélet valóban nem adja indokát annak, miért nem fogadta el a felperes hivatkozását, hogy 2012. április 2-át követően egyedileg megtárgyalásra kerültek volna az ügyleti kamatra vonatkozó feltételek, ez az érvelés azonban jelen eljárásban eleve nem foghatott helyt. A szerződési feltételek egyedileg történt megtárgyaltságáról csak az egyes szerződő fogyasztók perben állása mellett lehet határozni, erre nézve a jelen per alperese nem foglalhat állást. Ugyanakkor a felperes nincs elzárva attól, hogy

amennyiben a feltételek egyedi megtárgyaltságára kíván hivatkozni, úgy ezzel kapcsolatos esetleges igényét a fogyasztókkal szemben az általános szabályok szerint egyedi perekben érvényesítse.

Az ítéltábla megjegyzi, hogy nem hatályon kívül helyezési ok, ha az elsőfokú bíróság a felperes jogi érvelését nem fogadja el, vagy téves jogi álláspontot foglal el, ha az a másodfokú határozatban megváltoztatható.

Alaptalan a felperes hivatkozása a tisztességes eljárás elvének sérelmére is. Az a körülmény, hogy az alperes beadványát a tárgyalást megelőző napján vette át, nem eredményez eljárási szabálysértést, mivel az alperes a perben a Pp. 139. §-a szerint az első tárgyaláson is előadhatja ellenkérelmét. A felperes emellett a fellebbezésében sem fejtette ki az alperesi ellenkérelemmel kapcsolatos további álláspontját, holott ebben időhiány miatt akadályoztatva nem lehetett.

Nem állnak fenn a hatályon kívül helyezés indokai a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján sem. Az elsőfokú bíróság a Pp. 163. § (1) bekezdése szerint a per eldöntése szempontjából releváns tényeket feltárta. A perbeli tényállás alapjául szolgáló, a Törvény 5. § (1) bekezdésének megfelelő szerződési feltételeket a felperes a keresetlevél mellékletét képező kivonatban csatolta, ezzel a szerződési feltételeket a per tárgyává tette. Ehhez képest értelmezhetetlen az a felperesi nyilatkozat, amellyel azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a felperesi előadás ellenére miért minősítette a felperesi portfóliót a Törvény hatálya alá tartozónak. A felperes a szerződési feltételeket a per során ellentmondásosan értékelte, hiszen egyrészt keresetét az adott tartalmú kivonattal együtt előterjesztette, amellyel elismerte, hogy a szerződési feltételek a Törvény hatálya alá tartoznak, másrészt kérte a Törvény alkalmazásának mellőzését arra hivatkozással, hogy az az általa alkalmazott feltételek egyikére sem vonatkozik. A bíróság azonban nincs kötve a felek jogi álláspontjához, ezért nem sértett az elsőfokú bíróság eljárási szabályt, amikor a portfólió jogi jellegét illetően a felperes által kifejtettekhez képest eltérő következtetéseket vont le. Mivel a felperes az általános szerződési feltételeket, az üzletszabályzatokat és a mintaszerződéseket becsatolta, a szerződésállomány jogi megítéléséhez szükséges valamennyi bizonyíték rendelkezésre áll, így az eljárás megismétlésére abban az esetben sem lenne szükség, ha az elsőfokú bíróság a bizonyítékok alapján a szerződéseket tévesen minősítette volna.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az ítéltábla az érdemi döntésével is egyetértett, annak indokait – a fellebbezésben foglaltakra is figyelemmel – az alábbiak szerint egészíti ki.

Az ítéltábla előjáróban kiemeli, hogy a jelen per tárgya a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti, a fogyasztói kölcsönszerződések részévé vált egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító kikötések tisztességtelenségét felállító törvényi vélelem megdöntése annak megállapítása érdekében, hogy a felperest a fogyasztókkal szemben

terheli-e elszámolási kötelezettség. A Törvény 6. § (1) bekezdése értelmében a pénzügyi intézmény maga állapítja meg, hogy mely, általa alkalmazott szerződési feltételekre vonatkozik a törvényi vélelem, illetve maga dönt arról, hogy mely feltételek tekintetében kíván a vélelem megdöntése iránt pert indítani. A perben a bíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a perbe vitt szerződéses feltételek megfelelnek-e a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti elveknek. A tisztességtelenségi vélelem megdöntése iránti keresetet tehát kizárólag a Törvény szerinti elvek alapján kell elbírálni, a szerződésekre irányadó egyéb jogszabályok, így a Ptk., a Hpt., a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendelet alkalmazásának nincs helye. A perben ugyanis nem a szerződések érvényességéről, hanem csak a szerződési feltételekkel kapcsolatos vélelemről kell dönten. Az egyoldalú, a fogyasztóra hátrányos szerződésmódosítást biztosító szerződési tartalom egésze egyetlen feltételként vizsgálendő, annak valamennyi elemével együtt. A perben a bíróság az egész feltétel tisztességességét vagy tisztességtelenségét állapítja meg, utóbbi esetben a keresetet elutasítja.

A felperes a perben elsődlegesen nem a Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti vélelem, hanem a Törvény megdöntésére, alkalmazhatóságának kizárására törekedett. Ennek keretében hivatkozott arra, hogy az általa használt szerződési feltételekre a Törvényben írt tisztességtelenségi vélelem a Ptk. 209. § (6) bekezdésére figyelemmel nem vonatkozik, mivel azok a szerződéskötéskor hatályos jogszabályoknak, így a Hpt.-nek és a 275/2010. (XII. 15.) Korm. rendeletnek megfeleltek. Úgyszintén a Törvény alkalmazásának kizárását szolgálta az a felperesi érvelés, hogy a Törvény 4. § (1) bekezdés a) és e) pontját a 2009. május 22. napját megelőzően alkalmazott szerződési feltételek tekintetében nem lehet figyelembe venni, mivel eddig az időpontig az Irányelv szerinti átláthatóság elve nem volt a magyar jogba átültetve, vagyis azt a Törvény a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütköző módon implementálja újra.

Az ítéltábla ugyanakkor rámutat, hogy ezt a felperesi érvelést csak az Alkotmánybíróság és az EUB eljárásának kezdeményezése iránti indítványok indokai körében lehet értékelni, nem vitatva a felperesnek a két említett fórum előtti eljáráshoz fűződő jogát. A per érdemi eldöntése során azonban ezeket a hivatkozásokat figyelmen kívül kellett hagyni, mivel azok nem alkalmasak arra, hogy a kereseti kérelem teljesítését eredményezzék. A felperesnek a Törvény 8. § (4) bekezdésének megfelelő egyetlen kereseti kérelme az általa megjelölt általános szerződési feltételek érvényességének megállapítására irányult. Ez a kereset azonban nem teljesíthető annak a rendes bíróság általi vizsgálata és megállapítása útján, hogy a jogalkotó a tisztességtelenség vélelmét nem az egyéb jogszabályokkal vagy az uniós joggal összhangban és egyébként is helytelen követelmények megfogalmazásával állította fel. A rendes bíróság ugyanis a jogszabályok tartalmát és Alaptörvénynek vagy az uniós jognak való megfelelését saját maga nem vizsgálhatja, hanem kétely esetén az Alkotmánybíróság vagy az EUB eljárását kezdeményezheti. Bármelyik eljárás felperesi álláspontot igazoló eredményessége pedig a Törvény alkalmazhatóságát és ezzel egyben a kereset teljesíthetőségét is kizárná. A felperes maga sem fejt ki, hogy a

Törvény alkalmazhatóságának hiányában milyen tartalmú érdemi döntést kérne a bíróságtól.

Az ítéltábla a felperesnek az EUMSZ 267. cikke és a Pp. 155/A. §-a alapján az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránt előterjesztett kérelmét az alábbiak szerint nem találta alaposnak.

Az ítéltábla előjáróban utal az EUB C-210/06. számú Cartesio ügyben kifejtett álláspontjára, amely szerint az EUMSZ 267. cikk (3) bekezdése szerinti, végső soron eljáró és jogorvoslattal nem támadható döntést hozó bíróság Magyarországon a Kúria, nem pedig az ítéltábla. Az ítéltábla megjegyzi azt is, hogy a felperes érvelése ebben a körben ellentmondásos volt, mert miközben a perrel érintett szerződési feltételek tisztességességét a Ptk.-n kívüli jogszabályokkal, így a Hpt. rendelkezéseivel támasztotta alá, addig a világosság és érthetőség követelményének implementáltságát csak a Ptk. szabályai alapján, a Hpt. figyelmen kívül hagyásával vizsgálta.

Nem indokolt az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése abban az esetben, ha a felmerült uniós jogi kérdésre az EUB ítélkezési gyakorlata már világos választ adott (*acte éclairé*). Amint azt az EUB a 283/81. számú Cilfit ügyben kifejtette, a nemzeti bíróság nem köteles az előtte felmerült közösségi jogi kérdést az EUB elé terjeszteni, ha a felmerült kérdés nem releváns, vagy a szóban forgó közösségi jogi rendelkezést az EUB már értelmezte, vagy a közösségi jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden ésszerű kétséget kizár. A felperes álláspontjával ellentétben a jelen perben nincs olyan közösségi jogot érintő jogalkalmazási kérdés, amellyel összefüggésben az EUB még ne foglalt volna állást.

A felperes által hivatkozott C-92/11. számú RWE ügy két szempontból is elvi jelentőségű, általános megállapításokat tartalmazó döntésnek minősül egyfelől az Irányelv 1. cikk (2) bekezdését, másfelől az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletei jogi jellegét illetően.

Az ítéletben az EUB kifejtette, hogy az Irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében írt, az Irányelv hatálya alóli kivétel mely nemzeti jogi rendelkezéseket tükröző szerződési feltételek tekintetében áll fenn. Amint arra a felperes is helytállóan utalt, abból a feltételezésből kell kiindulni, hogy a jogalkotó a szerződés tartalmát kitöltő jogszabály megalkotásakor gondoskodik a felek közötti egyensúlyról. Ez az egyensúlyteremtés azonban – mint ahogyan azt az EUB a 26. pontban kifejtette – csak akkor lehetséges, ha a jogszabály az adott szerződésben szabályozandó kérdést átfogóan, minden lényeges elemére kiterjedően vagy úgy rendezi, hogy eltérést nem enged, vagy pedig úgy, hogy a diszpozitív jogszabályi tartalom a felek eltérő megállapodása hiányában automatikusan a szerződés részévé válik. A pénzügyi intézmények egyoldalú, a fogyasztó hátrányára történő szerződésmódosítási jogáról szóló magyar jogszabályok soha nem voltak és jelenleg sem kógensek. A kógencia ugyanis azt jelentené, hogy a felek másképpen, más tartalommal meg sem állapodhatnak. Márpedig az egyoldalú szerződésmódosítási jog kikötése soha nem volt és jelenleg sem kötelező. A jog

kiköthetőségére vonatkozó rendelkezések ezért nem kógens, hanem olyan imperatív jellegű keretszabályok, amelyek kizárólag a jog kikötése esetére és csak a pénzügyi intézményre vonatkoznak anélkül, hogy a fogyasztót bármire is köteleznék. Ebben az esetben pedig a felperes által hivatkozott, a jogalkotó által megteremtett egyensúlyról nem beszélhetünk. „Kiigazítás”, azaz részletes szerződéses szabályozás nélkül ezen jogszabályi rendelkezések nem képesek a szerződés részévé válni. Ellenkező esetben a felperes által a kereseti kérelmében megjelölt általános szerződési feltételekre sem lenne szükség.

Az ítélet 58. pontjában EUB rámutatott, hogy a Bíróság közösségi jogra vonatkozóan kifejtett értelmezése megmagyarázza és pontosítja a szabály jelentését és terjedelmét, ahogyan azt a hatálybalépésének időpontjától értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna. Ebből következően az így értelmezett szabályt a nemzeti bíróságoknak az értelmezés iránti kérelemről határozó EUB ítélet előtt keletkezett jogviszonyokra is alkalmazniuk kell. Az EUB ítéleteiben kifejtett jogértelmezés nem visszaható hatályú jogalkotás, hanem a közösségi jogszabály eleve meglévő tartalmának megállapítása.

A felperes álláspontja szerint a C-26/13. számú Kásler ügyben hozott ítélettel ellentétes és a „contra legem” értelmezés tilalmába ütközik, ahogyan a Kúria a 2/2014. PJE határozatában a világosság és átláthatóság követelményének alkalmazhatóságát a 2009. május 22-e előtti időszakra vonatkozóan levezeti, amelynek következményeként a PJE határozaton alapuló Törvény is sérti a közösségi jogot. Ennek bizonyítékeként hivatkozott a Ptk. 2009. május 22-i módosítását megelőzően Magyarországgal szemben a Bizottság által indított szerződésszegési eljárásra.

A „contra legem” értelmezés nem uniós jogi, hanem általános jogi fogalom. Maga a felperes sem hivatkozott arra, hogy az EUB azt az általános jogtudományi tartalmától eltérően értelmezné. A C-144/99. számú, Bizottság contra Hollandia ügyben az EUB a szerződésszegést arra a tényre figyelemmel állapította meg, hogy Hollandia elmulasztotta megalkotni az Irányelvet átültető nemzeti jogszabályt. Ugyanakkor az EUB nem tette vitássá annak a holland védekezésnek a tartalmát, hogy a holland joggyakorlat ilyen átültetés nélkül is megfelelt az Irányelvben foglaltaknak. Ebből következően pedig átültető jogszabály hiányában sem lehetett a holland jogalkalmazás az Irányelvvel és a tételes holland joggal ellentétes. A Magyarországgal szemben a Bizottság által indított szerződésszegési eljárásból – ami egyébként az EUB ítélete nélkül zárult le – nem következik automatikusan, hogy a világos és érthető megfogalmazás megkövetelése a Ptk. módosítása előtt „contra legem” értelmezésen alapult volna.

A felperes azon álláspontja kapcsán, miszerint a „contra legem” értelmezés már abban az esetben is megvalósul, ha az értelmezett nemzeti jog az adott kérdésre egyáltalán nem tartalmaz rendelkezést, az ítéltábla a Pécsi Ítéltábla alperes által is hivatkozott Pf.VI.20.238/2013/9. számú ítéletében írtakkal összhangban akként foglal állást, hogy a Ptk. 209. § (1) bekezdése a fogyasztói szerződés feltételeivel szemben a világosság és érthetőség követelményét immanensen magában hordozta. E jogszabályi rendelkezés a fogyasztóvédelmi cél érdekében annak az egyensúlytalan helyzetnek az

utólagos helyreállítását szolgálja, amely szerint a szerződési feltétel alkalmazója a feltételek tartalmát úgy alakítja egyoldalúan a maga javára, hogy azok tartalmára a fogyasztónak befolyása nincs. A polgári jog általános elveinek megfelelően az egyoldalú szerződésmódosítás jogát a felek mellérendeltségének és egyenjogúságának alapul vételével kell szabályozni a szerződésben. Ennek érdekében az egyoldalú szerződésmódosítás mint egyoldalú hatalmasság kikötése esetén a jogosultság mellett teljes körűen szabályozni kell a jog gyakorlásának módját, okait és feltételeit, ugyanis a fogyasztó számára a konkrét módosítás szerződésszerűsége csak ebben az esetben ellenőrizhető. A szabályozás tehát azzal együtt teljes körű, ha világos és érthető. Az ilyen teljes körű szabályozás hiányában a felek viszonya elveszti a mellérendeltségen alapuló polgári jogi jelleget. A jogviszony torzulásának helyreállítását célozza a Ptk. 209. § (1) bekezdése, amely így szövegszerű megjelenítés nélkül is szükségszerűen magában foglalja a világosság és érthetőség igényét.

Másrésről az egyoldalú szerződésmódosítás feltételeinek egyértelmű és szerkezetileg külön pontban történő megjelenítését a Hpt. 210. § (3) bekezdésének az érintett időszakban hatályos szövege kifejezetten megkívánta. Az EUB a 14/83. számú von Colson ügy ítéletének 26. pontjában kimondta, hogy a tagállami bíróságok a saját nemzeti jogukat a közösségi jog rendelkezéseivel összhangban kötelesek értelmezni. Emellett a C-334/92. számú Wagner Miret ügyben hozott ítélet 20. pontja szerint amennyiben a tagállam kinyilvánította, hogy az irányelvet a nemzeti jogába átültette, akkor vélelmezni kell, hogy a tagállam az implementációs kötelezettségének teljes egészében eleget szándékozott tenni. Ebből következően a Hpt. 210. § (3) bekezdését az Irányelvvel összhangban úgy kell értelmezni, hogy az tartalmazza a világosság és érthetőség követelményét méghozzá olyan értelemben, ahogyan azt az EUB a vonatkozó ítéleteiben kifejti.

Mindezek alapján a hazai jog „contra legem” értelmezése nem állapítható meg, mert a világosság és érthetőség elvét a Ptk. 209. § (1) bekezdésében immanens módon, míg a Hpt. 210. § (3) bekezdésében kimondottan is tartalmazta.

A Törvény nem tartalmaz a Chartában, valamint az EUSZ 6. cikk (3) bekezdésében elismert és védett jogot érintő rendelkezést, mivel egyáltalán nem alkot új anyagi jogi szabályokat, illetve – a felperesi állásponttal szemben – az Irányelvet sem implementálja újra. A Törvény a Kúria jogegységi határozatában kifejtett jogértelmezést kodifikálta, amelynek alapja a PK vélemény és az EUB ítélkezési gyakorlata. A Törvény tehát nem alkot új anyagi jogi rendelkezéseket, nem teremt új érvénytelenségi jogcímet és nem módosítja a tisztességtelenség mint érvénytelenségi ok fogalmát, hanem csupán a Kúria jogértelmezését emeli törvényi erőre, így a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába sem ütközik. A Törvény a tisztességtelenség olyan fogalmi tartalmát kodifikálja, amely a Ptk. 209. §-ának hatálybalépése óta létezett, és ahogyan a Ptk. 209. §-át kezdettől fogva értelmezni kellett. A Törvénynek megfelelő értelmezés tehát jogalkotás nélkül is levezethető lenne; a jogalkotás szükségességét ezért nem az anyagi jog hiánya vagy annak a Törvény elfogadásakor

bizonytalan tartalma indokolta, hanem a pénzügyi intézmények önkéntes jogkövetésének hiánya.

A felperesnek az EKB-val való konzultáció elmaradására alapított érvelésével kapcsolatban az ítéltábla megállapította, hogy nincs az EUB-nak olyan ítélkezési gyakorlata, amely az EKB véleményének bevárása nélkül elfogadott nemzeti jogszabály alkalmazhatatlanságát mondaná ki. A közösségi jog értelmezésére kizárólag az EUB jogosult, így az EKB álláspontja a tagállamokat egyébként sem köti.

Az ítéltábla nem osztotta a felperes aggályait arra nézve, hogy a Törvény veszélyeztetné a 2014/17/EU irányelv céljait és sértené annak 23. cikke (5) bekezdését. Valamely jogszabály tartalmának az EUB, illetve a Kúria általi, a korábban létrejött jogviszonyokra is alkalmazandó értelmezése nem azonosítható a visszaható hatályú jogalkotással még akkor sem, ha a jogértelmezést törvény kodifikálja.

Az ítéltábla alaptalannak tartotta a felperesnek a tárgyalás felfüggesztésére irányuló további kérelmeit is. A Törvény hatályáról jelen eljárásban kell dönten, ezért a PKKB előtt megállapítás iránt indult per a jelen pernek nem előkérdése. Nincs helye a per tárgyalása felfüggesztésének arra tekintettel sem, hogy másik bíróság az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte. Az Abtv. 25. §-a alapján az eljárás felfüggesztésére akkor kerülhet sor, ha az eljáró bíróság maga észleli az alkalmazandó jogszabály alaptörvény-ellenességét, vagy azt az Alkotmánybíróság már megállapította. A Pp. 152. § (2) bekezdése alapján pedig csak bírósági eljárásra tekintettel kerülhet sor a tárgyalás felfüggesztésére.

A per érdemét illetően az ítéltábla rámutat, hogy a felperes a saját, a Törvény 8. § (4) bekezdése szerinti kereseti kérelmével ellentétben álló nyilatkozatot tett, amikor a Törvény hatályának hiányát állította a perbeli szerződési feltételek vonatkozásában azzal, hogy azok nem deviza alapú kölcsönszerződések részét képezik. Márpedig abból, hogy a Törvény által felállított, a tisztességtelenség mellett szóló vélelem a kereset szerinti általános szerződési feltételekre nem terjed ki, semmiképpen sem következne, hogy e szerződési feltételek tisztességesek lennének. Ez utóbbi mellett ugyanis törvényi vélelem nem szól és ilyen vélelem hiányában a kérdés csak a szerződő fogyasztókkal szembeni perben dönthető el. A felperes tehát keresete előterjesztésével párhuzamosan olyan pergátló kifogásra hivatkozott, amelyet a bíróságnak hivatalból egyébként is vizsgálnia kell.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság amikor a perbeli szerződések jellegét vizsgálva megállapította, hogy azok a Törvény hatálya alá tartozó deviza alapú szerződések. A Törvény 1. § (1) bekezdése deviza alapú kölcsönszerződésnek tekinti a devizában nyilvántartott vagy devizában nyújtott és forintban törlesztett szerződéseket. A 6/2013. PJE határozat értelmében devizakölcsön az, ahol a felek a kölcsön kirovó pénznemét devizában határozzák meg. A devizakölcsönnek két fajtája létezik: az effektivitási

kikötés nélküli deviza alapú kölcsön, és az effektivitási kikötéssel ellátott devizakölcsön. Ha tehát a devizakölcsön folyósítása vagy törlesztése nem devizában történik, azt devizában nyilvántartott kölcsönnek kell tekinteni. A felperes által becsatolt mintaszerződésekből kitűnik, hogy a kölcsön folyósítása minden esetben forintban történt. Amennyiben a felperes egyes esetekben ettől eltérő egyedi megállapodást kötött, az nem változtat azon, hogy a perbeli szerződési feltételek deviza alapú szerződések részévé váltak. A jelen perben arra nincs lehetőség, hogy a bíróság az összes egyedi szerződés jellegét érintő tételes vizsgálatot folytasson. A fellebbezés mellékleteként becsatolt szerződéseket ugyanakkor az ítéltábla a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján nem vehette figyelembe, mert azok – a felperesi hivatkozással szemben – nem voltak alkalmasak az elsőfokú határozat jogszabálysértő jellegének alátámasztására. Megjegyzi az ítéltábla, hogy az olyan szerződések, amelyek esetében a kölcsönt a fogyasztó hitelszámlájára devizában folyósítják, és csak azt követően váltják át forintra, éppen úgy deviza alapú szerződésnek minősülnek, mivel a hitelszámla felett a fogyasztónak nincs rendelkezési jogosultsága, vagyis a tényleges folyósítás a forint folyószámlára történő átutalással valósul meg.

Az elsőfokú bíróság helytállóan foglalt állást abban is, hogy az egyoldalúan módosítható kamatfelár esetén nem automatikus kamatváltozásról, hanem egyoldalú szerződésmódosítási jogról rendelkezik a szerződés.

A felperes nem hivatkozhatott alappal a szerződési feltételek 2012. április 2. napját követő egyedi megtárgyaltságára, mivel jelen perben ennek a kérdésre a fogyasztók perben állása nélkül nem vizsgálható. A felperesi előadás egyébként sem alkalmas az egyedi megtárgyaltság alátámasztására, mivel a szerződési feltétel csak abban az esetben lehet egyedileg megtárgyalta, ha a tárgyalására a szerződés megkötését megelőzően kerül sor. Önmagában az, hogy a felperes a szerződési feltétel módosítását utóbb a fogyasztóknak felajánlotta, a feltételt egyedileg megtárgyalttá nem tehetette. A módosítási ajánlat elfogadása ráadásul annak a fogyasztó általi elismerését jelentette volna, hogy a szerződési feltétel eredetileg érvényes volt, hiszen módosítani csak az érvényes szerződési feltételt lehet.

Tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy a 2014. évi XL. törvény módosító rendelkezése folytán a Törvény tisztességtelenségi vélelme nem vonatkozik a felperes által 2010. november 26. napját követően alkalmazott szerződési feltételekre. A Törvény módosított 6. § (1) bekezdése csak a forint alapú vagy valódi devizaszerződésekre zárja ki a vélelem fennállását, a deviza alapú szerződések részévé váló egyoldalú szerződésmódosítási jogot biztosító kikötések tekintetében nem.

Az ítéltábla nem értett egyet a felperes előadásával a részleges érvénytelenség körében. A hivatkozott „Emlékeztető” nem jogszabály, hanem olyan belső szakmai vitaanyag, amely a bíróságokat nem köti. A Törvény 11. § (2) és (3) bekezdése alapján a perben a bíróság a szerződési feltételek érvényességét állapítja meg, vagy a keresetet elutasítja. A részleges érvényesség fogalmát sem a Törvény, sem a polgári jog nem

ismeri, a Ptk. a részleges érvénytelenség esetére tartalmaz rendelkezést. A felperes értelmezése annyiban is téves, hogy a részleges tisztességtelenség megállapítása fogalmilag kizárt, azaz nincs lehetőség arra, hogy az ok-lista egyes elemeinek tisztességességét önállóan minősítse, vagy hogy a tisztességtelennek bizonyuló elem elhagyásával a bíróság a szerződési feltétel tisztességtelenségét kiküszöbölje. A C-618/10. számú Banco Español ügyben hozott ítélet értelmében a tisztességtelen szerződési feltétel nem módosítható, az a maga egészében esik ki a szerződésből. A szerződési feltételben foglalt ok-lista egyes elemének vagy fordulatának elhagyása a feltétel ilyen módosítása lenne, amely nem egyeztethető össze az Irányelv 6. cikke (1) bekezdésének az EUB által kifejtett értelmezésével.

Az egyoldalú szerződésmódosítást biztosító szerződési feltétel tehát a Törvény 4. § (1) bekezdésében írt elvek tükrében a maga egészében vizsgálendő, annak valamennyi elemével együtt. Mivel a perrel érintett kikötések részben magukban a szerződésekben, részben az azok részévé váló üzletszabályzatokban, illetve a különböző szerződéstípusokra egységesen alkalmazott általános szerződési feltételekben szerepelnek, a vizsgálatnak ki kell terjednie az üzletszabályzatok és általános szerződési feltételek érintett kikötéseire is.

A Törvény 4. § (1) bekezdése szerinti törvényi elvek tartalmát – az Alaptörvény 28. § cikkére figyelemmel – a miniszteri indokolás szerint és az uniós joggal összhangban kell értelmezni. A fellebbezésben foglaltak annyiban helytállóak, hogy az elvek értelmezésére nem a PK vélemény, hanem a Törvény miniszteri indokolása az irányadó. Az egyes követelmények konjunktív feltételrendszert alkotnak, azaz bármelyik elv sérelme a vizsgált szerződési feltétel tisztességtelenségéhez és a kereset elutasításához vezet. A konjunktivitás azonban nem jelenti azt, hogy ne lehetne a követelmények között az uniós jog, a logikai szabályai és a pergazdaságosság figyelembevételével sorrendet felállítani.

Az Irányelv 5. cikke alapján a szerződési feltételeknek világosnak és érthetőnek kell lenniük. A 4. cikk (2) bekezdéséből következően ennek a szempontnak az Irányelv elsődleges jelentőséget tulajdonít, hiszen azt a szerződés elsődleges tárgyát, illetve a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési feltételekre is alkalmazni rendeli.

A Törvény 4. § (1) bekezdés a) pontjához fűzött miniszteri indokolás szerint a kikötés tisztességtelenségét – annak tartalmától függetlenül – önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos és érthető, mert világos és érthető szerkesztés és szövegezés hiányában a fogyasztónak nincs lehetősége a kikötés alapos megismerésére. A fogyasztót tehát olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötés során, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, így az ok-listában megjelölt és a szerződéskötést követően bekövetkező körülményváltozásból eredő többlet-kötelezettsége keletkezésének indokait, kötelezettségei változásának mechanizmusát és annak lehetséges mértékét is. A Törvény 4. § (1) bekezdés e) pontjában írt átláthatóság követelménye a miniszteri indoklás szerint akkor teljesül, hogy az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő feltételek jogszerű alkalmazását a fogyasztó ellenőrizni tudja.

Mindezek alapján az ítéltábla álláspontja szerint elsődlegesen az egyértelmű és érthető megfogalmazás, illetve az ezt kiegészítő átláthatóság elvének érvényesülését célszerű vizsgálni. Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy amennyiben a feltétel nem felel meg az érthetőség követelményének, mert annak gazdasági következményei nem egyértelműek, az nem felelhet meg a tételes meghatározás és az objektivitás elvének sem. Az egyoldalú szerződésmódosítás mechanizmusának pontos meghatározása hiányában pedig nem érvényesülhet a ténylegesség és arányosság, valamint a szimmetria követelménye.

Az egyoldalú szerződésmódosítás fogalmát a polgári jog általános elveinek megfelelően, a felek mellérendeltségének és egyenjogúságának alapul vételével kell értelmezni. A polgári jogban az egyoldalú szerződésmódosítás mint egyoldalú hatalmasság csak szerződéses alapon gyakorolható, az nem értelmezhető a jogszabállyal vagy bírói úton történő szerződésmódosítás alternatívájaként, mivel az utóbbiak a szerződéskötés után bekövetkező körülményekre tekintettel, és nem a szerződő felek által végezhető módosítások. Az egyoldalú szerződésmódosítás joga nem értelmezhető akként, hogy az a nem ismert és nem is várható, vis maior jellegű események bekövetkezésekor is gyakorolható, mert az erre alapított jog eleve nem felelhet meg a világosság és érthetőség követelményének.

A felperes által alkalmazott szerződési feltételek egyik szerződéstípusnál és egyik időszakban sem feleltek meg az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság elvének. A szerződési feltételek nem rögzítik, hogy milyen okból milyen mértékben fog változni a szerződésben kikötött kamat, díj és költség, vagyis a fogyasztót terhelő kötelezettségek változásának mechanizmusa teljes mértékben hiányzik a szerződésekből, ezért a fogyasztó a szerződés lehetséges gazdasági következményeit nem tudja felmérni. A szerződések alapján a felperes az egyoldalú szerződésmódosítás alapjául szolgáló körülményeket, okokat nem köteles a fogyasztónak feltárni, így annak szerződésszerűségét a fogyasztó nem tudja ellenőrizni. Az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét biztosító kikötések jellemzően bonyolult, nehezen áttekinthető szerződési konstrukcióban, részben az üzletszabályzatban és az általános szerződési feltételekben, részben az azokra utaló egyedi szerződésben szerepelnek. Éppen ezért nem értett egyet az ítéltábla azzal, hogy az üzletszabályzat vagy az általános szerződési feltétel egyoldalú módosítására vonatkozó rendelkezések nem tartoznak a Törvény hatálya alá. Az üzletszabályzat és az általános szerződési feltételek egyoldalú módosításával az egyoldalú szerződésmódosításra vonatkozó feltételrendszer is módosul, ezért a perbeli vizsgálatnak ezekre a kikötésekre is ki kellett terjednie. Ugyanígy az egyoldalú szerződésmódosításról szóló feltétel részét képezik a módosítás közzétételéről és az ezzel kapcsolatos értesítési kötelezettségről szóló kikötések, amelyeket nem önmagukban, hanem a feltételrendszer részeként kellett értékelni.

Az egyértelmű és érthető megfogalmazás, valamint az átláthatóság követelményének hiányában a további elvek érvényesülésének vizsgálata szükségtelen volt, ezért az elsőfokú bíróság által ebben a körben kifejtett indokoknak nincs perdöntő jelentősége.

Mindezek tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság helyes ítéletét – a fentiek szerint kiegészített indokolással – a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezés nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az ítéltábla a pervesztes felperest az alperes jogi képvisellel felmerült másodfokú perköltsége megfizetésére, amelynek mértékét a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja szerint a csatolt megbízási szerződésre figyelemmel, a (2) bekezdés alapján a végzett munka mennyiségére tekintettel mérsékelt összegben állapította meg.

Budapest, 2014. október 21.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

Dr. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

Dr. Magosi Szilvia s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: